

Jumalateenistus Nõos P, 04.05.25 kl 11, *Misericordia Domini*, piiblipüha

Lektsioonid: Hs 34:11–16; 1Pt 2:21–25

Pihikõne: Ps 47:6

Jutlus: Jh 10:11–16

Laulud: 214 (1–5); 268 (1–3, 4), 364 (1–4); 284 (1–3)

Mina olen hea karjane. Hea karjane annab oma elu lammaste eest. Palgaline aga, kes ei ole karjane ja kelle omad lambad ei ole, kui ta näeb hunti tulemas, jätab lambad maha ja põgeneb – ja hunt kisub neid ja ajab nad laiali –, ta on ju palgaline ega hooli lammastest. Mina olen hea karjane ja tunnen omi ja minu omad tunnevad mind, nõnda nagu Isa tunneb mind ja mina tunnen Isa, ning annan oma elu lammaste eest. Ja mul on veel lambaid, kes ei ole sellest tarast, neidki pean ma juhtima; ja nad kuulevad minu häält ning siis on üks kari ja üks karjane.

Jeesus jutustab kord jälle rahvahulgale tähendamissõna. Ja kord jälle on tema tähendamissõna ühest küljest kergesti haaratav, kuna jutustab Iisraeli rahva igapäevaelust, karjastest ja lammastest. Teisest küljest on see tähendamissõna aga segadusseajav, kuna Jeesus seob tähendamissõna iseendaga: tema on hea karjane, kes annab oma elu lammaste eest. Seetõttu ütlebki osa kuulajaist meie kirjakohta järel: „Temas on kuri vaim ja ta jampsib, mis te teda kuulate!”

Vaadakem meiegi seda kirjakohta kahest küljest, igapäevaolu kirjeldava jutustusena ja Jumala tahet avava tarkussõnana.

Piibliteadlased (Strack-Billerbeck) on välja toonud, et Jeesuse ajal olid palgalised karjased üsna tavaline nähtus. Nad pidid lambaid metsloomade eest kaitsma ja – mis eriti huvitav ja järgneva jaoks oluline – pidid loomade eest ka vastutama, metslooma saagiks saanud või kaotatud lamba hüvitama.

Siiski oli tollal kõigile selge, et palgaline karjane ei saa olla nii pühendunud kui karjane, kes on karja omanik. See on ju igal elualal nii ka tänapäeval: kui miski on meie oma, siis me ei hoiu kokku vahendeid, et seda kaitsta. Vahel oleme valmis selle eest andma isegi oma elu. Nt oma lähedaste eest või kodumaa eest.

Kui aga asi on n-ö kroonu oma, siis pole see meile nii oluline. „Kroonu köis las lohiseb!” Me ei hakka selle pärast oma eluga riskima. Nt võõraste või võõra maa eest küll ei tahaks oma vara või koguni elu anda! Näeme seda eriti ilmekalt sõdades, k.a praegustes maailmas käivais sõdades: on suur vahe, kas sõdur kaitseb oma kodumaad ja kaudselt ka lähedasi või on ta sõjaväkke palgatud ja teeb oma tööd sunniviisiliselt.

Kui nüüd Jeesus ütleb, et Tema on hea karjane, sest on valmis andma oma elu oma lammaste eest, siis oluks see kõigile tema kuulajaile arusaadav juhul, kui Jeesus oluks tõesti lambakarjane. Kõik aga teadsid ju, et Jeesus on rändjutlustaja, prohvet ja imeline tervendaja. Kus on siis tema kari, kelle eest ta on valmis oma elu andma?

Küllap tuli mõnedele Jeesust kuulavaile juutidele meelde sõna prohvet Hesekieli raamatust Hs 34:31: „Ja teie olete mu lambad, mu karjamaa kari, teie, inimesed. Mina olen teie Jumal, ütleb Issand Jumal.” Ent kuidas on Jeesus siis seotud Jumalaga? Ega ometi Jeesus taha end Jumalaga võrdsustada? Ja kuidas saaks Jumal anda oma elu oma karjamaa karja, inimeste eest?

Jeesus aga ei varjagi oma otseseost Jumalaga. Ta ütleb selge sõnaga: mina tunnen Isa. Ning meie kirjakohtale järgnevas lõigus Jh 10:30 ütleb Jeesus koguni: „Mina ja Isa oleme üks.“ Rahvas saab aru, et Jeesus teebki end Jumalaga võrdseks ja tajub seda väljakannatamatu pühaduse teotusena. Siin terendab surmaotsus Jeesuse kohta.

Kuid tegelikult on Jeesusel ju õigus. Seda aga mõistsid vähesed. Jeesus nimetab neid nendeks, kes Teda tunnevad. Kes need on, kes Jeesust tunnevad?

Need on inimesed, kellele Jumal on kinkinud Püha Vaimu läbi usu ja koos sellega teadmise, et Jeesus on Jumal. Jeesuse esimene jünger Peetrus oli tõele väga lähedal öeldes Mt 16:16 järgi Jeesusele: „Sina oled Messias, elava Jumala Poeg.” Ka jüngrid Andreas, Filippus ja Naatanael olid Jh 1. peatüki järgi kindlad, et Jeesus on Messias, Kristus. Jünger Toomas, kellest kõnelesime

eelmisel pühapäeval, mõistis järsku koguni seda, et tema õpetaja Jeesus on Jumal. Seega võib üldistada ja öelda, et Jeesuse lähiring, tema jüngerikond uskus, et Ta on Jumala Poeg, Messias, Kristus. Ja et Tema vahekord Jumalaga on palju lähem kui ühel tavalisel surelikul. Nii lähedane, et Jeesust tohib nimetada lausa Jumalaks.

Niisiis oli jüngerile vist mingil kombel arusaadav, et Jeesus võib tõepoolest öelda samuti nagu on kirjas prohvetiraamatuis Jumala kohta: mina olen hea karjane ja minu karjamaa kari, minu lambad olete teie, inimesed.

Aga kuidas on siis ikkagi lugu selle elu andmisega lammaste eest? Formuleeriksin küsimuse nii: kuidas saab tall olla korruga karjane? Ristija Johannes nimetab ju Jeesust Jh 1. peatükis Jumala Talleks. Jeesus ise aga nimetab end karjaseks.

Võtaksin vastamisel appi Jeesuse tähendamissõna igapäevaelu aspekti, mida ennist mainisin. Nimelt selle, et palgaline karjane oli vanas Iisraelis kohustatud metslooma saagiks langenud või kaotatud lamba hüvitama.

Kui mõelda Jeesuse tähendamissõnale allegooriliselt, siis mõistame, et hundi all peab Jeesus silmas kuradit: kurat kimbutab neid, kes tunnevad Jeesust Jumala Pojana ja Jumalana ning püüab neid hundi kombel laiali ajada, et nad üksi jääksid. Siis on kuradil kergem neid oma saagiks saada.

Mulle tuli mõte, et kui hunt on kurat, siis peab karjane olema igal juhul Jumal – muidu oleks võitlus ju ebavõrdne. Ja Jumal peab olema mitte ainult hea karjane, vaid ka palgaline karjane. Mida ma selle ootamatu väitega silmas pean? Püüan selgitada.

Kui Jumal inimese lõi, siis püüdis kurat inimesega teha sedasama, mida hunt lambakarjas teeb: teda kiskuda ja turvalisest keskkonnast välja ajada, et ta saaks teda maha murda. See õnnestus kuradil, nagu teame, pattulangusloos suurepäraselt: Adam ja Eeva osutusid Jumala lammasteks, kelle kurat suutis karjase juurest eemale meelitada.

Jumal oli aga selles olukorras nagu palgaline karjane. Ta pidi kaotsiläinud lambad, Aadama ja Eeva hüvitama. Kellele? Iseendale? Jah, iseendale! Sest võib-olla oli Jumal ise loonud reegli, et kuradile kaotatud inimesed tuleb hüvitada. Ja õiglase Loojana ei saanud ta selle vastu astuda. Nii nagu õiglase valitseja, kes on andnud välja seaduse, ei saa ise selle vastu eksida.

Selles olukorras ei jäänud Jumalal muud üle kui saada palgalisest karjasest Heaks Karjaseks. Jumal pidi kuradi saagiks saanud inimesed hüvitama ja ta tegi seda nii, et esines ise lambana, inimesena, keda kurat püüdis samuti kiskuda ja teiste hulgast välja ajada, et tema üle võimetus saada.

Nii sai Jumalast endast Tall, kelle üle kurat püüdis võimust võtta. Teame, et esmalt kuradil see ka õnnestus. Jeesus Kristus, siia maailma inimesena sündinud Jumal jäi lõpuks tõepoolest täiesti üksi. Kuradil õnnestus Jeesus teistest inimestest niimoodi eraldada, et keegi ei sõandanud talle appi tulla ja hülgasid tema.

Jeesusele ei saanud appi tulla ka Jumal kui palgaline karjane, sest ta oli seotud hüvitamiskohustusega. Kuid Jumal sai olla Hea Karjane, kes annab oma elu lammaste eest. Ja nii sai kurat Jeesus Kristuse tappa kui hunt, kellest meie tänane kirjakoht kõneleb.

Nüüd oli Jumalal Aadama ja Eeva kaotsimineku hüvitatud. Kuid kurat ei saanud saadud hüvitist endale pidada. Jeesus Kristus tõusis surnuist üles ja kurat jäi pika ninaga. Kurat sai petta – justnagu said kord Eedeni aias kuradi käest petta Adam ja Eeva.

Mu eelnevast jutust võib siis teha järelduse, et Jumal on korruga palgaline karjane, Hea Karjane ja Tall. Kui keegi küsib, kuidas see võimalik on, siis saab julgelt vastata koos evangelist Luukaga (Lk 1:37): „...Jumala käes ei ole ükski asi võimatu.“ Ütleb ju Jeesus Johannese evangeeliumis enda kohta „leib“, „maailma valgus“, „üks lammaste jaoks“, „ülestõusmine ja elu“, „tee ja tõde ja elu“, „tõeline viinapuu“. Miks ei võiks ta siis olla korruga palgaline karjane, Hea Karjane ja Tall? Ja apostel Paulus kinnitab 1Kr 15:28: Jumal on kõik kõiges.

Jeesus ütleb meie kirjakohas ka: „Ja mul on veel lambaid, kes ei ole sellest tarast, neidki pean ma juhtima; ja nad kuulevad minu häält ning siis on üks kari ja üks karjane.“ Neid taraväliseid lambaid on tavaliselt allegooriliselt peetud paganaiks ehk mittejuutideks. Sest Aadama ja Eeva, kelle kaotsimineku Jumal oma surmaga hüvitas, olid ju tõepoolest kõigi inimeste, nii juutide kui paganate esivanemad.

Kuidas aga siis Jumal neid taraväliseid lambaid juhib? Pühakirja, Piibli kaudu! Jeesus ütleb meie

kirjakohas taraväliste lammaste kohta: „...nad kuulevad minu häält“. Paganad kuulevad Jumala häält Piibli kaudu!

Täna, maikuu esimesel pühapäeval tähistatase meie kirikus traditsiooniliselt piiblipüha. Piibel on kahtlemata raamat, millele kui trükitud kirjavarale mõeldakse ka tänavu üle-eestilisel raamatuaastal. Just praegu on Niguliste kirikus muuhulgas eksponeeritud ka esimene eestikeelne tervikpiibel 1739. aastast.

Kuid Piibel on ka Jumala kõne neile, kes Jeesust tunnevad. Siin tuleb meelde usuisa dr Martin Lutheri mõte, et Piibli raamatud sisaldavad rohkem või vähem kõik Kristust. Inimene, kes Kristust ei tunne, ei leia Piiblist temaga kõnelevat Kristust. Ta ei kuule Piiblist oma karjase häält.

Inimene aga, kes Kristust tunneb, suudab Kristuse kõnet kuulda pea igal leheküljel. (Ehkki Lutheri arvates ei sisalda kõik Piibli osad Kristuse kõnet võrdsel määral, vaid mõned rohkem ja mõned vähem.) Ja tänu Piiblile, mis koosneb Vanast ja Uuest Testamendist, võib tõesti mõista Jeesuse sõnu meie kirjakoha lõpus: „...ja nad kuulevad minu häält ning siis on üks kari ja üks karjane.“

Tõepoolest, meie kristlastena oleme koos juutidega üks kari: meid seob Pühakiri. Meie kristlastena kuuleme Pühakirjas oma Hea Karjase häält. Ja oleme oma Hea Karjase juhitud ka sakramentide, ristimise ja armulaua läbi. Lootkem alati Tema peale!

Aamen.